

BREYNE, Marcel R. (Roubaix Frankrijk 25 februari 1890 – Ahrensburg 13 november 1972).

Groeide op in Roeselare en Brugge en studeerde na

het voltooien van zijn humaniora aan het **Klein Seminarie van Roeselare** Germaanse filologie aan de universiteiten in Gent en Leuven. Van 1911 tot 1914 gaf Breyne het letterkundig tijdschrift *Nieuwe Wegen* uit. In 1912 verscheen ook al een eerste dichtbundel van zijn hand.

Als Belgisch soldaat werd Breyne tijdens de Eerste Wereldoorlog gevangengenomen en kwam hij in het kamp in **Göttingen** terecht. Hier behoorde hij tot de kern van activistische krijgsgevangenen rond **Godfried Rooms** en stelde hij zijn poëtische talenten ter beschikking van het kamptijdschrift *Onze Taal*.

Na de oorlog bleef Breyne als 'verbrand' activist in **Duitsland** en verkreeg hij in 1924 het Duitse staatsburgerschap. Hij legde zich in die jaren toe op de studie van het Afrikaans, wat zijn levenswerk zou worden. Aan de universiteit Rostock doctoreerde hij in 1924 op een proefschrift over de invloed van **Guido Gezelle** op de Zuid-Afrikaanse literatuur. In 1924-1925 bracht hij ook een eerste bezoek aan **Zuid-Afrika** en het hedendaagse Tanzania.

Van 1919 tot 1940 was Breyne verbonden aan de Pruisische staatsbibliotheek in Berlijn, waar hij vooral oog had voor de uitbouw van de Afrika-afdeling. Vanaf 1922 gaf hij bovendien lessen Afrikaans en Nederlands aan de Berlijnse universiteit en was hij werkzaam voor de talendienst van het ministerie van buitenlandse zaken. Breyne maakte in die jaren deel uit van een Berlijnse kring uitgeweken activisten en Duitse 'Vlamingenvrienden', onder wie **Franz Fromme** en **Godfried Rooms**. In februari en maart 1922 trad hij op met Vlaamse liederen op de laatste twee Vlaamse avonden die de **Deutsch-Flämische Gesellschaft** in Berlijn op touw kon zetten. Begin de jaren 1930 was hij nauw betrokken bij de Berlijnse Bund der Vlamenfreunde, die zienderogen in nationaal-socialistisch vaarwater terechtkwam. Na de nationaal-socialistische machtsgreep in januari 1933 zag Breyne een kans dat Duitsland zich nu weer officieel met de Vlaamse zaak zou inlaten. In juni 1933 bood hij in een gesprek met ambtenaren van buitenlandse zaken de nieuwe regering de steun aan van de activistische ballingen in Duitsland bij het uitstippelen van een **Flamenpolitik**.

Van 1930 tot 1936 was Breyne gastdocent aan het **Natalse universiteitscollege** in Pietermaritzburg. Terug in Duitsland publiceerde hij in november 1936 een opstel over de Zuid-Afrikaanse dichter **Jan Celliers** in het eerste nummer van het tijdschrift *De Vlag*. In 1938 bracht hij opnieuw een bezoek aan Zuid-Afrika en vanaf 1940 bekleedde hij aan de Berlijnse universiteit de eerste leerstoel voor Afrikaanse taal- en letterkunde buiten Zuid-Afrika.

In de zomer van 1940 was Breyne lid van een commissie die belast was met het schiften van krijgsgevangen Belgische officieren (door taalproeven) in Vlamingen en Walen. In 1950 vestigde hij zich voor-

goed in Zuid-Afrika, waar hij tot 1954 hoofd was van de staatsvoorlichtingsdienst voor de Nederlanden en Duitsland. Daarna organiseerde hij als opleidingsambtenaar bij de spoorwegen tot 1956 cursussen Afrikaans voor Europese immigranten. Ten slotte gaf hij tot 1968 les aan het technisch college en de universiteit in Durban. De laatste jaren van zijn leven bracht Breyne door bij zijn zoon in het Sleeswijk-Holsteinse Ahrensburg.

WERKEN: *Uit dagen van jong leven*, 1912; – *Samuël*, 1912; – *Uit mijne ballingschap*, 1917; – *De weergalm*, 1925; – *Zwart en goud*, 1925; – *Deutsch-Ostafrika ruft*, 1926; – *Süd-Afrika, die Zukunft*, 1926; – *Lehrbuch des Afrikaans*, 1936; – *De donkere melodie*, 1960; – *Het lied der karavaan*, 1960.

LITERATUUR: *Les Archives du Conseil de Flandre*, 1928; – R.P. Oszwald, *Deutsch-Niederländische Symphonie*, 1937; – E. Reynaert, *De letterkunde te Roeselare*, 1956; – J. Deloof, 'Prof. Dr. Marcel Breyne', in *Ons Erfdeel* (september 1969); – A. Demedts, 'In memorium dr. Marcel Romeo Breyne', in *Verschaeviana* (1973), p. 398-399.

WINFRIED DOLDERER